

”Inne, men utenfor”

- En journalistisk evaluering av norsk integreringspolitikk
- Mange planer og mye penger – lite handling og svake resultater

SKUP-rapport 2012

Olga Stokke
olga.stokke@aftenposten.no
mob 91793914

Siri Gedde-Dahl
siri@aftenposten.no
mob 97525118

Aftenposten
Postboks 1
Sentrum
0051 Oslo

Seks regjeringer har siden 1992 laget følgende politiske dokumenter om integrering og inkludering:

* 23 handlingsplaner med hundrevis av tiltak.

* 7 stortingsmeldinger med tilhørende proposisjoner med hundrevis av tiltak.

* 12 offentlige utredninger (NOU-er) med hundrevis av forslag til tiltak.

Hvert femte av til sammen 672 tiltak i handlingsplanene handler om arbeid, i alt 128 tiltak. I underkant av 100 tiltak handler om språk og oppvekst, noe tilsvarende om utdanning. Den største kategorien er likevel likestilling og diskriminering, som utgjør omtrent annethvert tiltak.

Norge har brukt over 100 milliarder kroner på integreringstiltak

Likevel er arbeidsledigheten tre ganger høyere blant innvandrere enn i øvrig befolkning – i dag som på begynnelsen av 1990-tallet. Blant ikke-vestlige innvandrere er ledigheten syv ganger så høy.

Hvorfor?

1. Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

Integreringstiltak – nå igjen!?

Etter lang tids sykefravær på grunn av en hodeskade var jeg, Olga, så smått tilbake i jobb igjen. Men 20 prosent stilling og hodesmerter, særlig ved pc-bruk, var svært begrensende for hva jeg kunne sette i gang med. Jeg hadde i nærmere 20 år dekket integrering og innvandring, og lanserte denne ideen for min avdelingsleder, Arild Kveldstad: Integreringstiltak – nå igjen!

Dette var oppunder jul 2011 og Regjeringen hadde bebudet en ny stortingsmelding om integrering i 2012. I 2011 hadde to store offentlige utredninger, NOUer, blitt presentert, Kaldheim-utvalgets ”Bedre integrering” og Brochmann-utvalgets ”Velferd og migrasjon”.

Integreringspolitikken blir kritisert - og forsvart. Knappt noe tema engasjerer folk mer enn integrering og innvandring. Enkeltaker vekker følelser. ”Alle” har en mening om innvandrere som ikke jobber, som går på trygd, som ikke snakker norsk, barn med innvandrerbakgrunn som faller utenfor skolen. ”Alle” krever at myndighetene skal ordne opp, stramme inn, kreve, legge til rette, finne løsninger.

Jeg stusset, hvor mange handlingsplaner og tiltak for bedre integrering er blitt lansert opp gjennom årene? Jeg har selv skrevet artikler om handlingsplaner presentert av stolte statsråder som vil vise handlekraft på et felt med sterke meninger. Hvor mange forslag til tiltak er egentlig blitt gjennomført? Hvilke tiltak har hatt effekt, hvilke slett ingen effekt? Hvor mange er blåkopier, tiltak som går igjen i plan etter plan? Hvor mange er blitt evaluert? Er de bare til pynt? Hvor mye penger er bevilget?

Dette ville ta litt tid, i alle fall noen uker til undersøkelse hos myndighetene, forskere og innvandrere. Men avdelingsleder Kveldstad sa: Sett i gang!
Ingen av oss ante at dette skulle ta mye mer tid og bli et svært omfattende arbeid.

Det var naturlig å starte hos myndighetene. Jeg trodde de lett kunne gi meg oversikt over alle planene som omhandlet integrering og rasisme. I desember 2011 sendte jeg derfor en mail til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) hvor jeg ba om en oversikt over alle handlingsplaner og proposisjoner, og fikk til svar: ” Vi har ingen samlet, fullstendig oversikt”. De sendte lenker til ”de sentrale, nyere dokumentene.”

Hm, ingen oversikt?

Hadde Regjeringen virkelig ikke oversikt over alle handlingsplanene som var blitt laget i løpet av årene – på et så viktig samfunnsområde? Det betydde at vi måtte prøve å skaffe oversikten selv. Skulle vi gå videre eller la det ligge? Fortsett, sa sjefen.

Grave/pusle-jobben passet bra for en som jobbet redusert pga hodeskaden. Det holdt meg gående med noe meningsfylt. Det forsto sjefen min, som hele tiden har hatt tro på arbeidet. Han har vært tålmodig og støttende, også når jeg opplevde gravearbeidet som å vime rundt på bunnen av et mudrete vann uten sikt, uten bunn uten å vite opp eller ned.

Jeg startet med å lese tiltakene i handlingsplanene som departementet hadde sendt over. Fortsatte med planer jeg etter hvert fant i arkiver og biblioteker. Begynte så å kopiere dem inn i word-dokumenter i den naive tro at det kunne gi oversikt. Tanken var å sammenligne tiltakene i de ulike handlingsplanene med hverandre. Hvilke går igjen? Når dukket de opp første gang? Hvilke nye kommer til? Å bruke excel var en vag tanke som fløy forbi, men siden jeg aldri hadde lært å bruke dette verktøyet, ble det bare med tanken.

Jeg lette og leste. Oppdaget at ikke alle planene har noen samlet tiltaksliste. Noen har det, og da er det lett å få oversikt. Men ofte måtte jeg gå gjennom planen og lete nøye etter tiltak, bla frem og tilbake fordi de heller ikke er utstyrt grafisk slik at de skiller seg ut. Å søke på ordet ”tiltak” i en pdf-fil var som å søke på et ord som ”integrering” i et dokument om integrering. Det ble håpløst å føre manuell oversikt i word, dette vokste seg bare større og større, det ble vanskelig å få oversikten. Men skulle vi gi oss?

I handlingsplanene er det også kommentert hva som er målsettingen med tiltaket, hvem som skal være ansvarlig - og av og til hva det koster. Det ble etter hvert klart at det var viktig å lese intensjonen med tiltaket, ikke bare tiltakets ordlyd. De skifter noen ganger navn, men har mer eller samme intensjon.

Hver gang jeg trodde jeg hadde oversikt over alle planene, dukket det opp en ny – nevnt i en handlingsplan, i en offentlig utredning, forskningsrapport, evaluering, i en fotnote eller en litteraturliste. Jeg søkte opp planen på nettet, printet den ut, leste, noterte, lette etter tiltak og intensjoner. Lette etter den historiske utviklingen for tiltaket. Oppdaterte listen. Men ikke alle planer, eller evalueringer, er digitalt tilgjengelige. Noen, ikke minst flere evalueringer, fant jeg i papirformat på biblioteket til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Jeg lånte dem, og begynte å lese.

Det ble også klart at ikke bare handlingsplaner, men en lang rekke offentlige utredninger (NOUer) og stortingsmeldinger om ulike sider ved integrering er blitt laget i løpet av de siste

20-30 årene. I disse utredningene kommer noen av landets fremste eksperter med analyser og anbefalinger til hva som bør gjøres for å bedre integreringen.

Vi oppdager etter at hvert at svært tydelige og gjentatte – og nødvendige – anbefalinger ikke blir fulgt.

Å få innvandrere i arbeid blir et stadig mer prioritert område, ikke minst for den dynamiske statsråden Bjarne Håkon Hanssen (ap). Da han lanserte handlingsplan for integrering og inkludering i 2006 uttalte han at Norge skal bli verdens mest inkluderende samfunn.

Faktaopplysningen om tre ganger så høy ledighet blant innvandrere gjentas – år etter år – i handlingsplaner, meldinger, utredninger og forskningsrapporter. Slik er det – til tross for at politikere i alle leire snakker så varmt om å få innvandrere i arbeid, til tross for at en sentral del av alle integreringstiltakene går på å få innvandrere i arbeid – arbeidsrettede tiltak.

Arbeidet oppleves som uoverkommelig, det er vanskelig å få oversikt over alle tiltakene og evalueringene. Ennå ser jeg ikke hvordan dette kan landes – etter uke etter uke med jobbing – hele tiden i redusert stilling. Hadde det bare vært en kollega å samarbeide med! Dette formidler jeg også til sjefen.

Siri blir interessert. Siri vet råd. Siri har ikke jobbet så mye med integrering før, men har gjort mye undersøkende journalistikk. Hun blir gjerne med på prosjektet. Og hennes første råd er: Excel! Alle handlingsplanene og alle tiltakene må legges inn i Excels regneark.

Vi ber om å få jobbe sammen om dette på fulltid – og skjermet fra alle andre saker. Dette er så omfattende at vi først tenker at vi trenger minst to måneder, men ber om en måned for å gjøre det mulig for sjefene å skjerme oss begge.

Mens Siri begynner å oppdatere seg på feltet og problemstillingen, begynner Olga å legge alt inn i Excel, det tar sin tid. Mange av tiltakene er svært ordrike. Og vi er enige om at vi skal skrive/limte dem ordrett inn i Excel slik at de blir søkbare. Dette skal bli et viktig verktøy for oss når vi skal begynne å skrive sakene.

Vi lager oversikten

Vi lager oversikten som myndighetene burde ha gjort. Vi skal se de historiske sammenhengene som myndighetene ikke har gjort. Vi skal se sammenhengen mellom tiltakene som ble lansert for 20 år siden og dagens tiltak/politikk. Vi skal avsløre om politikerne følger opp sine egne tiltak og lovnader. Vi skal finne de gode tiltakene som virker, og som kanskje burde vært satset mer på.

Og ikke minst – dette skal ikke bli ”tallsaker”, selv om virkeligheten også skal tallfestes der det gir mening. Dette handler om mennesker. Integreringstiltakene handler om innvandreres liv i Norge, om de er i arbeid eller ikke, om de er innenfor eller utenfor. Vi skal finne disse menneskene, intervju med og lage sakene rundt dem.

Vi forsto at dette rett og slett ville bli en gjennomgang av norsk integreringspolitikk gjennom 20 år.

Den sentrale ideen bak serien:

Myndighetene har drevet med integreringspolitikk siden 1970-tallet. Det er laget svært mange politiske handlingsplaner om integrering. Store beløp brukes etter hvert på

integreringspolitikk. Integreringsbyråkratiet vokser. Likevel er arbeidsledigheten (registret ledighet i Nav) fortsatt tre ganger så høy blant innvandrere som i øvrig befolkning, fire ganger så høy blant asiater og syv ganger så høy blant afrikanske innvandrere – slik den var på begynnelsen av 1990-tallet.

Sysselsettingstallene (registrerte i arbeidstagerregisteret delt på befolkningen i samme aldersgruppe) gir et enda klarere bilde av ”sysselsettingsgapet” mellom innvandrere og øvrig befolkning. Og fordi innvandrere er en veldig sammensatt gruppe, bidrar arbeidsinnvandringen fra nye EU-land til å ”tildekke” sysselsettingsgapet i den delen av befolkningen som alltid har slitt mest på arbeidsmarkedet – ikke-vestlige innvandrere.

Mens 84 prosent av norskfødte i alderen 25-61 år er i arbeid, er tilsvarende tall for ikke-vestlige innvandrere 57 prosent. Forskjellen er på hele 27 prosentpoeng.

For oss så det ut som om det norske samfunnet bare har godtatt ”sysselsettingsgapet”, eller i alle fall opprøres lite over det. En grunn kan være at innvandrersledigheten i Norge er lavere enn ellers i Europa. Men så har Norge generelt også den høyeste sysselsettingen i hele Europa.

Hvorfor minskes ikke sysselsettingsgapet når vi har så store politiske ambisjoner og setter inn så store ressurser på integreringsfeltet?

Vi ville ta politikerne og politikken på alvor ved å ettergå tiltakene de har foreslått, vedtatt og satt ut i livet gjennom flere tiår. Vi ville lage en journalistisk evaluering av dette, ved å trekke lange linjer og finne ut av hva som egentlig skjer med alle integreringstiltakene. Og vi ønsket – om mulig – å stille politikere og byråkrater til ansvar.

For å få til dette, forsto vi at vi både måtte male med bred pensel og forfølge en del enkelttiltak i detalj.

Hvorfor vi mente dette var viktig å ta fatt i:

Arbeid er helt grunnleggende: At innvandrere sliter med å få arbeid og ikke å få brukt sin kompetanse har mange uheldige konsekvenser: Det er ofte en tragedie for dem selv og deres familier, og det svekker deres muligheter til et godt liv. Dessuten svekker det innvandreres lojalitet til det norske velferdssamfunnet i en tid med stor innvandring. Det utfordrer bærekraften i velferdssamfunnet fordi unødige mange blir avhengig av sosiale ytelser.

Disse utfordringene er godt beskrevet i to tykke offentlige utredninger fra 2011, nemlig ”Bedre Integrering” (NOU 2011:14) (Kaldheim-utvalget) og ”Velferd og migrasjon” (NOU 2011:7) (Brochmann-utvalget). Disse to utredningene, som i liten grad er fulgt opp av Regjeringen, har vært viktige inspirasjonskilder for serien.

Mangfolds-Norge: 13 prosent av befolkningen i Norge er innvandrere eller har to innvandrere som foreldre. Innvandring fra utlandet skal stå for mesteparten av den sterke befolkningsveksten som er spådd frem mot 2040. Migrasjon er en av de store viktige trender i vår tid. Det forandrer landet vårt.

Store politiske ambisjoner: Mange handlingsplaner var lansert med store ord fra politikere. Samtidig er integreringspolitikk politisk kontroversielt.

Stortingsvalget 2013: Integrering kan bli en viktig sak i stortingsvalgkampen 2013, med en slik serie i forkant ville vi være godt posisjonert.

Enda en melding: Da vi startet arbeidet, på vårparten 2012, var det varslet enda en ny melding om integrering. I november 2012 skulle Regjeringens stortingsmelding om integrering ferdigstilles.

2.Hva var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?

Arbeidshypotesen var at svært få tiltak virker, og at mange er kokt bort i ingenting. Det er brukt mange penger på tiltak til ingen nytte. Evalueringen er svak – det brukes mye penger på tiltak myndighetene ikke aner om har noen effekt.

En tidlig indikasjon på at så kunne være tilfelle var Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDis) eget integreringsbarometer. Nesten halvparten av de spurte svarte i 2012 at integreringen fungerer ganske dårlig eller meget dårlig.

Den viktigste problemstillingen var hvorfor vi ikke har lyktes bedre med å få innvandrere i arbeid, og om de mange hundre integreringstiltakene har virket effektivt i så måte. Det er mange mål på integrering, men vi valgte å la det viktigste være arbeid, dvs. evnen og muligheten for innvandrerne til å komme i arbeid og få brukt sin kompetanse. Dette fordi arbeid, og derigjennom økonomisk selvstendighet, forsørgelsesevne og fravær av fattigdom, er det aller viktigste politiske målet. Og fordi høy sysselsetting blant innvandrere er avgjørende for velferdssamfunnets bærekraft.

Problemstillingen var likevel ikke strengt avgrenset fordi innvandreres deltagelse i arbeidslivet også er knyttet opp mot tiltak for gode oppvekstvilkår, språkopplæring, skolegang og frafall, utdanning og kompetanse, sosiale koder og rasisme. Men arbeid – i vid forstand – er vår røde tråd.

Vi hadde en kritisk innfallsvinkel, var vi også opptatt av å dra frem de tiltakene som faktisk virket, og å bringe positive personlige historier om innvandrere som har lyktes. De er viktige rolleforbilder og skaper håp.

Integrering i Norge ikke er mislykket fra ende til annen. Mange, mange tusen innvandrere er i arbeid og er fullt ut integrert i Norge. Men altfor mange for mange har av ulike grunner problemer med å få komme inn og få fotfeste i arbeidslivet. Dette er igjen årsaken til at innvandrerfamilier er sterk overrepresentert blant dem vi regner som fattige i vårt samfunn. Fordi innvandringen øker blir situasjonen stadig verre.

Bildet bekreftes i den aller siste integreringsmeldingen, Meld. St. 6, En helhetlig integreringspolitikk: *”...det er en stor utfordring at antallet barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt har økt de siste årene.”*

Å få innvandrerne ut i arbeid er mantraet som gjennomsyrrer politikken. Økonomisk selvstendighet er et hovedmål i integreringspolitikken, og vi bruker etter hvert svært mye

penger på integreringstiltak -10-12 milliarder kroner i året, regnet vi ut. Da er det viktig å stille spørsmålet: Tjener tiltakene sin hensikt? Settes ressursene inn der de kan gjøre mest nytte?

Det er også et spørsmål om de innvandrerne som lykkes i Norge gjort det først og fremst på grunn av ulike integreringstiltak, eller fordi de selv har en sterk drivkraft og står hardt på for å forsere de hindre som møter en på arbeidsmarkedet i et fremmed land.

3. • Ble problemstillingen endret underveis, i så fall hvorfor og hvordan?

Den grunnleggende problemstillingen ble ikke endret underveis, og vil neppe bli endret (serien pågår for fullt fremdeles). Vi har fått bekreftet at svært mange tiltak ikke virker og at mange tiltak har kokt bort. Utfordringen besto i å dokumentere dette. Og etter hvert følge opp de mange spor som leserne ga oss.

Listen over saker vil skulle lage har endret seg underveis, dels ved mer spissede problemstillinger og dels ved at vi har funnet en rekke nye problemområder underveis. Eksempelvis hadde vi fra starten liten kunnskap om at høyt utdannede innvandrere fortsatt har til dels store problemer med å få svar på søknad om godkjenning av utenlandsk utdanning. Vi hadde f. eks. også liten kunnskap om omfang og konsekvenser av analfabetisme i Norge, og hva som gjøres for å komme den til livs.

Det var også mye av hensikten med vår systematiske gjennomgang av tiltak – vi skulle finne ut hvor skoen trykket!

4. Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis.

Felles database: Det første vi gjorde da vi begge to var i gang med forberedelsene, var å opprette en felles database på Aftenpostens fellesområde der begge to hadde adgang. Her la vi inn alt relevant materiale slik at det ble en løpende kunnskapsbank og nyttig verktøy for oss begge to: Planer, utredninger, forskningsrapporter, evalueringer, notater, intervjuer, kilder, tips, innspill, planer for serien osv. Alt søkbart.

Multimedialt løp: Selv om vi begge er papirjournalister visste vi tidlig at vi ville produsere også digitale saker/grafjer/videoer. Vi etablerte kontakt med nøkkelpersoner i redaksjonen for å få assistanse for et godt løp i Aftenpostens nettavis. Vi ville etablere egne nettsider for serien, legge ut egne oppfølginger på nett, legge ut bilder og videointervjuer, få laget en del statistikkbaserte og interaktiv grafikk som tilleggselement på nett, og komme i dialog med leserne. Kollega Atle Brunvoll utarbeidet og publiserte interaktiv grafikk for oss, på basis av tall vi hadde hentet inn.

I tillegg publiserte vi på nett komplette lister/linker over handlingsplaner, NOU-er og stortingsmeldinger.

Kontakt med innvandrerne selv: Kollega Eirik Wallem Fossan, leder for tv og multimedia, kom opp med en god ide inspirert av integreringsserie i en kanadisk nettavis, og som vi umiddelbart tente på: Inviter leserne til å legge inn sine egne historier. Altså lesermedvirkning.

Samme dag som vi publiserte første sak på nett og papir oppfordret vi leserne til å skrive (korte snutt) sin erfaring med arbeidslivet. Responsen var enorm. Vi hadde truffet en nerve med saken vår. Hundrevis av lesere, de aller fleste med innvandrerbakgrunn, fortalte om gode og dårlige erfaringer med å få seg jobb. Noen av dem valgte vi å oppsøke og lage egne saker på.

Nettverk: Samtidig la vi ned mye arbeid for å etablere kontakt med innvandrere i de aktuelle situasjoner vi skulle beskrive. Olgas nettverk, gjennom mange år som journalist på integreringsfeltet, var til stor nytte.

Det store excelarket: Etter den første gjennomgang og samling av materialet som skulle være grunnleggende for serien, måtte vi finne en måte å systematisere alt stoffet på, en grunnleggende huskeliste for oss selv, og en måte å sammenligne alle handlingsplanene på. Hvordan kunne vi raskt ut at noe var planlagt allerede i 1993, men ennå ikke iverksatt? Og eventuelt lansert som om det var noe ”helt nytt” mange år etterpå? Hvordan skulle vi ”ta” alle statsrådene i å finne opp kruttet på nytt og på nytt? Vi så etter hvert at mange tiltak gikk igjen og igjen – uten at de førte til noe særlig.

Løsningen ble ”det store excelarket”. Vi la samtlige 672 integreringstiltak fra 23 handlingsplaner i perioden 1992-2012 inn i et excelskjema, for hvert enkelt tiltak sto det også hvilken handlingsplan, fra hvilket år, hvilke hovedmål de sorterte under, om det var evaluert eller ikke, link til evaluering osv.

Selv om integreringspolitikken har røtter tilbake til 1970-tallet, da den første bølgen pakistanere kom flyttende, valgte vi å konsentrere oss om perioden fra 1992-1993. Det er først ut på 1990-tallet integreringspolitikken blir et tungt politikkområde. 20 års perspektivet passet også fordi regjeringens første handlingsplan ble laget for 20 år siden, i 1992.

Da alle tiltak var lagt inn, kategoriserte vi tiltakene i ulike kategorier (A = Arbeid, S = Språk, U = Utdanning, L = Likestilling, deltagelse, rasisme, diskriminering og D = Diverse). Vi laget også en kategori som het ”vage tiltak”, for planlagt oppfølging (Hva i all verden mener de?).

”Det store excelarket” viste seg å bli vårt viktigste metodiske grep. Vi har aldri publisert arket som sådan, men det har hele tiden vært vårt viktigste arbeidsredskap. Nå kunne vi kjapt utnytte excel til filtrering og sortering på ulike tiltak. Hvor mange tiltak det er på henholdsvis arbeid, utdanning, språk osv. Hvor mange tiltak er så luftige og vage at de kan tjene til en herlig, kritisk sak om politisk, luftig retorikk?

Og så kunne vi søke på ord, fraser og uttrykk slik at vi kunne finne igjen forslag som gikk igjen opp gjennom årene. Hvor mange ganger er det lovet kartlegging og bedre utnyttelse av innvandreres kompetanse? Hvor mange ganger er det lovet raskere bosetting av flyktninger og familiegjenforente med gyldig oppholdstillatelse? Hvor mange ganger ble det vektlagt at norskopplæringen måtte forbedres?

Og så kunne vi hente ut forslag fra NOU-ene våre, som langt grundigere enn stortingsmeldinger gjennomgår hva som har vist seg å være effektivt – og finne ut om det er fulgt opp i handlingsplaner og stortingsmeldinger. Det var eksempelvis slik vi fikk et veldig godt bilde av ”moderat kvotering” av innvandrere i statlige stillinger var igangsatt gang på gang med nye prøveperioder, til tross for at en rekke evalueringer viste at tiltaket ikke virket.

Bakgrunnssamtaler: Parallelt prøvde vi våre voksende ”konspirasjonsteorier” opp mot virkeligheten ved å gjennomføre en rekke bakgrunnssamtaler med eksperter, forskere, innvandrere, organisasjoner og byråkrater på integreringsfeltet – for å høre med dem hva de synes var viktige problemstillinger. Det førte til at noen problemstillinger med mer opplagt viktige enn andre, men andre kom i bakgrunnen.

Samlet statistikk: Norge produserer uhyre mye statistikk, fremfor alt Statistisk sentralbyrå. Vi brukte en del tid på å samle relevante statistikker om innvandring, innvandrers levekår, språk, skolegang, deltagelse på arbeidsmarkedet, om effekt av ulike tiltak osv – i den grad det fantes relevant statistikk. Vi etablerte kontakt med nøkkelpersoner i SSB som kunne gi oss mer skreddersydde tabellen enn de som var publisert på SSBs nettsider allerede.

Dette brukte vi som basis for saker. Eksempelvis leste vi i ulike rapporter at det var veldig stor ulikhet fra kommune til kommune hvor godt introduksjonsprogram (betalt språkopplæring og arbeidsretting) de tilbød nyankomne flyktninger og deres familier. For å tallbelegge denne historien brukte vi SSBs monitor fra introduksjonsprogrammet, der andelen som var i arbeid eller utdanning ett år etter introduksjonsprogrammet i hver enkelt av om lag 250 kommuner var listet opp. Denne la vi inn i excel og rangerte, og kunne dermed bringe de ”flinkeste” og de ”minst flinke” kommunene.

Vi brukte tallmaterialet også i faktabokser, i tilleggsaker og interaktiv grafikk på nett, slik at nettet ble en ”kunnskapsbase” om innvandrernes situasjon i Norge.

Gjennomgang av statsbudsjetter: Gjennomgang av gamle og nye statsbudsjetter ga oversikt over penger brukt på integreringstiltak og hvilke departementer som hadde ansvar. Vi regnet ut at det de senere år er brukt rundt 10-12 milliarder på integreringstiltak hvert år. Beløpet har økt kraftig siste tiåret. Til sammen er det brukt mer enn 100 milliarder på integreringstiltak.

5. Hvor mye arbeidstid og eventuell fritid er brukt på prosjektet?

Frem til nå – samlet rundt 6-7 måneder.
I denne perioden også mye lesing på fritid.

6. Oppsummering

Norsk integreringspolitikk er gjennomsyret av god vilje og gode intensjoner. Men den er også gjennomsyret av et utrednings- og planbyråkrati som måler sin egen suksess i antall sider med situasjonsbeskrivelser, planer og tiltak. Mange av tiltakene er knapt gjennomført eller evaluert.

Aftenposten har vist at tusenvis ufrivillig står utenfor arbeidslivet, at tusenvis lever på trygd mot sin vilje, at tusenvis ikke snakker norsk selv etter mange år i landet, og at barna deres taper fordi foreldrene ikke klarer å være gode rollemodeller når de ikke får delta i samfunnet.

Vi har også avslørt at regjeringer, politikere og byråkrater ikke engang har oversikt over sine egne vedtak eller hvilke av de mange hundre tiltakene som virker bra, dårlig eller ikke i det hele tatt. Myndighetene ante ikke engang hvor mange planer og utredninger som er laget, eller hvor mye penger som er brukt. Vi måtte telle selv.

Serien har satt en ny dagsorden for den politiske debatten rundt integrering av innvandrere i det norske samfunnet. Politikere fra alle partier har sluttet seg til beskrivelsen av en massiv handlingslammelse og mangel på oversikt gjennom mange år, uavhengig av hvem som har regjert. Likevel er det slående ved serien at politikere ikke har gått veldig høyt på banen. Det har vært vanskelig å få skikkelig politisk temperatur. Den viktigste grunnen til det, mener vi, er at alle har sittet i regjering i den tyveårsperioden vi omtaler, så nær som Fremskrittspartiet.

Det er også verdt å merke seg at serien ikke er ferdig. Vi har i stor grad ønsket å dokumentere først, før vi konfronterte politikere og ba om en bredere meningsutveksling. Vi er ikke ferdig med serien.

Sjelden har Aftenposten hatt så stor pågang fra lesere med innvandrerbakgrunn som i denne serien. Mer enn 400 mennesker, i all hovedsak innvandrere, har skrevet om sine erfaringer på det norske arbeidsmarkedet på Aftenpostens nettsider. I tillegg har vi fått rundt 100 ulike tips og innspill pr. mail etter de artiklene vi har publisert så langt.

Artikler og reportasjer publisert i Aftenpostens morgenummer

24.11.2012 20 år. 23 handlingsplaner, 672 tiltak. Men fortsatt er ledigheten blant innvandrere tre ganger så høy.

PDF filnavn: 20121124_IntegreringSerie

Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7053268.ece>

Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7053299.ece>

25.11.2012 Integreringstiltak blir liggende

PDF filnavn: 20121125_IntegreringSerie

Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7054263.ece>

28.11.2012 Ingeniøren startet som renholder. Vanskelig å få jobb med utenlandsk navn.

PDF filnavn: 20121128_IntegreringSerie

Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Ingenioren-startet-som-renholder-7056578.html>

29.12.2012 På rett kurs mot et bedre liv i Norge

PDF filnavn: 20121129_IntegreringSerie

Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7057526.ece>

01.12.2012 Bosted er avgjørende for jobb og utdanning.

PDF filnavn: 20121201_IntegreringSerie

Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7059314.ece>

06.12.2012 – Kvotering er barnslig og gammeldags

PDF filnavn: 20121206_IntegreringSerie
Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7062807.ece>

07.12.2012 **Skyr merkelappen «kvotert»**
PDF filnavn: 20121207_IntegreringSerie
Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7064057.ece>

13.12.2012 **Har ventet flere år på å få utdanningen godkjent**
PDF filnavn: 20121213_IntegreringSerie

27.12.2012 **-Jobbsøknader bør være anonyme**
PDF filnavn: 20121227_IntegreringSerie
Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7056578.ece>
Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7078275.ece>

29.12.2012 **Analfabetisme «Jeg kan ikke hjelpe barna mine med lekser. Det er de som hjelper meg.»**
PDF filnavn: 20121229_IntegreringSerie
Nettlenke: <http://www.aftenposten.no/article7079530.ece>

11.01.2013 **Kunnskapsbankens reise gjennom byråkratiet
De planla i 20 år uten resultat**
PDF filnavn: 20130111_IntegreringSerie

12.01.2013 **Oppgitte over byråkratisk runddans**
PDF filnavn: 20130112_IntegreringSerie

Artikler publisert på Aftenposten.no

Hele serien er samlet her: <http://www.aftenposten.no/spesial/Serie-Integreringspolitikk-gjennom-20-ar-7053453.html>

26.11.2012 Fikk jobbintervju da han fornsket navnet sitt (Halvor Hegtun)
<http://www.aftenposten.no/article7055131.ece>

07.12.2012 Skjønner godt at innvandrere ikke vil kvoterer.
<http://www.aftenposten.no/article7063833.ece>

.